

A listu: U preiplatu
čitavu god. K 48.—
polugodište K 24.—
mesecno K 12.—, me-
sio K 4.—, u maloprod-
aj 16 fl. jedini broj.
LASI primaju se u
svi lista trg Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlaže svaki dan u 3 sati vjernice.

odina IV.

Još o bosanskom pitanju.

Sve se nemačke novine bave s bosanskim, a svezu s njim i s jugoslavenskim pitanjem. Glavna camera ovog pisanja i raspredanja, ovih većih dana, kako će se bosansko-hercegovačko pitanje biti u madžarskom smislu i u smislu austro-ugarskih političkih agenata u Hrvatskoj i u Bosni, da pravi u poštenu jugoslavenskim krugovima tijekom i da se za čas zaboravi onaj glavni naš način postulat sveopćeg ujedinjenja našeg naroda. Isto se, da će se naševođenjem nasilnog rešenja bosansko-hercegovačkog pitanja izazvati u našim jevima ogorčenje, a posledica da će tog ogorčenja biti, da će Jugoslaveni pristati na delomično kompromisno rešenje jugoslavenskog pitanja u smislu, da se ujedini Hrvatska-Slavonija z Daljom i Bosnom i Hercegovinom pod vrhovnom štu Madžarske, dok bi se Slovence konačno vovalo Nemcima.

Ali stvar nije bila tako jednostavna. Pasivnost oslavenskog novinstva i skrajna skepsa, kojom pratilo sve ove hečke i peštaške eksperimente, je bila željeni posledak rovarenja i spletka. Jugoslaveni su ostali unatoč putovanjima grofa Štze u Hrvatsku i Dalmaciju složni; ko i pre odno traže ujedinjenje svih jugoslavenskih zemalja, pokolebljiva je vera, da će ovaj rat doneti našu narodu željeno oslobođenje od nemačke i madžarske vrhovne vlasti. Razni nemački i madžarski kompromisi ne mogu stići priznanje svesnog dela našeg naroda, a ovi, zlom namerom poduzeti etatarski pokušaji, izazvali su saino još veći otpor i ovečali nepoverenje, kojom nas ispunjuje sve o, što pokreće izvesna kamarila u Beču i u Pešti. I su imali pravo oni, koji su odmah ustvrdili, da na razloga za uznenirene i uzbudjenje, i da su a ova rešenja samo "ballon d'essai", da se odati pozornost jugoslavenskog puka na Izvestan i graničen problem, može se sada veoma dobro zabrati iz sadašnjeg stanja tog pitanja. Mi se u "postove uopće nismo priliči. Za to su se začili oni, koji su preko nas hteli rešavati naše rodno pitanje. Nemačko je novinstvo počelo satis u veoma ostrom tonu o aneksionističkim merama Ugarske. Već neki je dan "Tagespost" glasila, da momentano opstoji još austrijska Žava, a danas se javljaju već nemački političari, koji traže od Ugarske kompenzacije za slučaj rešenja bosansko-hercegovačkog pitanja u madžarskom smislu. Vodeći neki nemački političar kazao prema "Tagesposti", da je veliko pitanje, da li madžarsko rešenje jugoslavenskog pitanja biti ugodljivo, pošto je kod Jugoslavena volja za ujedinjenjem prejaka. Važno bi pitanje bilo, da se istriju odšteti za trošak, što ga je imala u Bosni i Hercegovini. O teritorijalnim kompenzacijama, kao pr. o priklapljenju zapadno-ugarskih komitata Austriji, koji su većim delom napućeni nemačkim narodom, neće nikko u Ugarskoj ni da čuje. Iz toga dijimo, da radi bosanskoga pitanja preti spor između Madžara i Nemaca. I "Neue Freie Presse", koja je pred Tisom od pamćiveka gmazila u prahu, ostaje skeptična te jadijuće nad posledicama takve politike. Sada je jednom otkrila, da raspolaže osna sa više milijuna hektara šuma, koji su većim delom imovina države. Osim toga imade Bosna ogata naslage ugljena i ruda. Austrija je uvozom izvozom, tri puta više interesovana u Bosni od Ugarske. Austrija je žrtvovala novac i krv za tu miju, nosila je jad aneksije. A sada neka Austrija de bez zahvale i otplate? I socijalno-demokratični "Arbeiterwille" pritužuje se, da je Bosna samo gračka u rukama madžarskih imperialista i da Austrija igra u tom poslu ulogu crnca, što je učinio svoju dužnost, a sada mu valja iti.

Iz svega toga vidimo, da mi nemamo razloga da uzrujavamo. Za područja, koja želete oteti Mađari nama, traže Nemci kompenzacije od Mađara, to je dođeše komično ali za to obično i shvatljivo od imperialista. I jedni i drugi su nezasitni u tom osvajačačkom ludilu. U takvom raspoređenju i hteli podeliti si plen. Ali to nije moguće, jer bi vako od njih htio sve, a na toj se osnovi dade Šeško pregovarat. Dok se Beč pravda s Peštom nemamo razloga, da gubimo ustrpljenje.

BATNI IZVEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 25. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti i između Brente i Piave izjavili su se talijanski izvidnički naštaji. U Sette Comuni nastavio je jučer neprijatelj kod Canove svoje pojedinačne napadaje. Napadači, Talijani i Čehoslovaci su posvuda odbijeni, na jednome mestu na-

srtajem pardubičkih draguna. — Poglavnica generalnog stožera.

Nemački.

Berlin, 25. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Zapadno bojište: Vojna skupina naslednika prestola Rupprechta: Živahina izvidnička delatnost u Flandriji. Između Moevres i Šumie Havrincourt oživila je topnička borba. Kod Moevresa izjavili su se ponovni napadaji neprijateljevi. — Vojna skupina generala pukovnika von Böhma: Istočno od Epehy zauzeli smo opet u mesnim protunapadajima crtu, koju smo držali pred 22. o. m. Između potoka Omignon i Somme opet su započeli Englezi i Francuzi svoje napadaje proti St. Quentinu. Bili su popraćeni jakim topništvo i oklopljenim vozovima. U Pontruetu, Gricourtu, Francilly i Selency ustalo se protivnik za rana jutra. Pokušali neprijateljevi, da u žestokim napadajima, koji su bili nastavljeni sve do prema podnevnu, prošli mesta proloma, izjavili su se. Topništvo i letačima izdvojeno poduprani protunapadaji nače prešadile i pionirima dovede prema podnevnu Pont-ruet i Gricourt opet u naš posed. Uzvisina, koja leži između obiju mesta, bila je nakon izmeničnih bojeva opet zauzeta. Francilly ostao je u neprijateljskim rukama. Na ostaloj fronti slomile su se njegove navale ponajviše već pred našim crtam. Gde je on došao do njih, bio je u protunapadaju opet suzbijen. — Vojna skupina nemačkog naslednika prestola: Između Vesle i Alsne provallili su nasrtnjim odelli u neprijateljske crte južno od Glennie i doveli su sa sobom 85 zarobljenika. Jak protunapadaj, koji je neprijatelj, nakon svršetku tih bojeva, učinio proti našim ishodišnim položajima, bio je suzbijen. Pri manjim poduzećima preko Vesle i u Champagnu učinili smo zarobljenika. — Mi smo oborili jučer u boju u zraku 28 neprijateljskih letala i 6 pripitih balona. Poručnik Rumey poludio je svoju 42., poručnik Jacobs svoju 30. pobedu u zraku. — Ludendorff.

Rat.

Na zapadnoj fronti došlo je samo do manjih operacija. — Na balkanskoj fronti javljaju Francuzi, da su Srbi na desnom svom krilu napredovali za 65 kilometara u dubini. Prekoracili su Cernu i Vardar te prekinuli tamo železničke spojeve. Izveštaj vela, da su rezultati od velikog strateškog značenja. — Iz Palestine nema novih vesti.

Francuski Izveštaj od 23. rujna posle podne: U predelu St. Quentinu nastavile su francuske čete pod večer i tečajem noći svoje napredovanje, prodrele su u šumu severno od La Fontaine, osvojile su utvrdu i selo Vendeuil te su na tom mestu prodrele sve do Olise. Francuska izvidnička delatnost dopremila su severno od Alsne, u Champagne i kod Butte de Mesnil zarobljenika. Severno od Vesle i u Vogezaama suzibili su Francuzi nemački nasrtaj.

Engleski Izveštaj iz Soluna od 23. rujna: Usled navalne i postojanog pritska engleskih i grčkih četa i u svezi sa srpskim napredovanjem dalje na zapad napustio je neprijatelj čitavu svoju liniju od Doiranu sve do zapadno od Vardara. Neprijatelj je zapazio železničku stanicu Hudovo kao što i stotvarišta Čestovo i Tatarli. Njegove se čete i prtljaga povlače na cesti, koja vodi na sever. Naši avijatori bacaju na uzmiličućeg neprijatelja bombe te pucaju na njih strojnim puškama. Naše čete napreduju te su doprele do linije Karaouular-Hamzali. Jedan kilometar južno od Bogdanca i zapadno od Vardara napredovale su na Mrzeocima u kontaktu sa Grcima, što stoje kod Gurhcourt-a (?).

Engleski Izveštaj od 23. rujna u večer: Uspešim mesnim poduzećem, provedenim jutros severno-istočno od Epehy, osvojile su naše čete jako utvrdjenu točku Nemaca, koju je neprijatelj tečajem zadnjih triju dana ogorčeno branio. Severno od tog mesta uspelo je neprijatelju jutros rano kod neke protunavale, da prodre na nekom mestu u naše položaje, gde se neprijatelj još drži. Na svim ostalim je mestima bio neprijatelj suzbijen.

Engleski Izveštaj iz Soluna: Srbi su prekoracili Vardar na fronti od 24 kilometara. Vardarska je spojna linija prema tome konačno u posedu saveznika. Više od polovice ceste Gradska-Prilep nalazi se takodjer već u posedu Srba, koji prodire u jugozapadnom smjeru na Prilep. Položaj bugarske armije postaje sve teži. Veći deo njezinih kontingenata povlači se uzduž ceste Koprilište-Itip. Do Itipa vodi železница. Ali preko tog mesta imade

HRVATSKI LIST: Izd. u naknadnoj nakladničkoj redakciji KRMPOTIC u Puli. L. Gustoza 1. Uredništvo: Smanska ulica br. 24. Odgovorni urednik IVAN MARKON u Puli. - Rad. pisa se ne vrataju. Cet. rač. aut. pošt. Sted. 2675.

Broj 1154

samo još cesta. Srpske prednje straže vladaju već ovom cestom, tako te neprijatelj ne će tako lako izbjeći. Izvestan broj može dostići Albaniju, gde se nalaze austro-ugarska odelenja. Ali područje je veoma neprohodno i Albanci nisu prijatelji Bugara. Misli se, da nema pravih nemačkih odelenja kod Bugara, ma da imade tamо prokušanih nemačkih časnika.

Engleski izvestaj od solunske fronte od 24. rujna: Progon uzmiličućih Bugara na fronti Bitoli-Doiran traje. Englesko-grčke su čete dostigle liniju Passarli-Furka-Smokvica, gde stoje u kontaktu sa francuskim i grčkim četama. Naša konjica napreduje uz Strumicu. Tri topa od 15 centimetara, jedna gorska baterija, jedna potpuna skupina reflektora i nekoliko je poljskih topova bilo zaplenjeno.

Španski izveštaj od 23. rujna: Srbi nastavljaju prelaženje Vardara. Tamo stoje u kontaktu s neprijateljem. Doprli su do Vrenske planine i do ceste Gradska-Prilep. Na Vardarskoj su železnici zaplenili nekoliko vlakova.

Izveštaj istočne armije od 22. rujna: U pobjedičkom napredovanju doprle su srpske čete do Vardara. Nekoje su čete prekoracile reku te su preuzele železnicu Skoplje-Solun, dok su druge jedinice prekoracile Černu te prekinule železnički spoj Velaville (?)-Gradišovo-Prilep, što tvori glavni spoj s nemačkom jedanaestom vojskom. Strateške posledice prekinuća neprijateljskih komunikacija i prodra su goleme. Od 15. rujna postiglo je napredovanje Srba na desnom krilu dubinu od preko 65 kilometara. Broj zarobljenika i plena raste trajno.

Izveštaj istočne armije od 23. rujna: Uspeli, postignuti po saveznički vojskama u Macedoniji, zadobivaju karakter velike pobjede. Brzo napredovanje francuskih i srpskih armija u središtu proti srednjem Vardaru dovelo je na čitavoj fronti od 150 kilometara između Bitolja i Dojranskog jezera do prenaglijenog uzmaka neprijateljskih armija, koje progone savezničke armije. Severoistočno od Bitolja postignuta je linija Mogila-Kanatlarci-Kaljani, dok Srbi dalje na sever nastupaju na Prilep i Babuna-Bag, koji vlasti Vardarom od Gradske do Demirkapua. Oni su prebacili svoje bojne sile na levi breg, osvojili su Gjevgjeli i sve prve položaje neprijatelja sve do Dojranskog jezera. Neprijateljske žalaznice nastoje, kako bi zadržale progon. Na cestama u predelu Bitolja, Kečeva i Prilepa povlače se neprijateljske kolone u neopisivom neredu. Letači ih neprestano gone, bacaju na njih bombe i pucaju na njih strojnim puškama. Brojna sela i barake gore. Neizmerne kolicine zarobljenika, topova i ratnog materijala, koji se još nije mogao prebrojiti, pao je u naše ruke. Zaplenili smo, najviše na Vardarskoj železnicu, lokomotive, tri potpuna vlaka, kao što i dva dalekometna turska topa. Na nekojim su se mestima razili demoralizovane bugarske čete te su odbacile oružje. Prema zadnjim vestima napreduje navala na čitavoj fronti.

* U nemačkom glavnom odseku obrazložili su prekućer Hertling, Hintze i Payer sveopći položaj. Ništa novoga nisu kazali. Svi su njihovi govor i opetovanje starih stvari. Jučer se opet sastao glavni odsek. Različiti su se govornici svratili na eksposoje nemačkih državnika. Zastupnik Gröber (centrum) istaknuo je potrebu zajedničke unutarnje fronte te odobravao Payerov program, koji je bio prihvacen takodjer od vojnog vodstva. Uredjenje finskih prilika kazao je govornik da se mora preputiti Fincima. Nemačka ne sme preuzeti nikakvog jamstva za finskog kralja. O vojničkom ekspozeu kazao je, da je nedostatan. Konačno je izrekao osudu pruskoj politici proti Poljacima. — Socijalni demokrat Scheidemann izjavio je, da državni kancelar nije umio „uvjetljaviti“ se. Teški su se vojnički udarci osetili dvostrukom, pošto je narod računao sa nemačkom vojničkom nadmoći usred mira na istoku. Na drugoj je strani vera naših neprijatelja, da će Njemačku shrvatiti, iluzorna; ali ova iluzija produžuje rat. Brest-Litovski mir ne odgovara stanovištu socijalnih demokrata. On je samo nova zapreka. Naša je politika u Finskoj, kazao je govornik, puna pogrešaka. Mirovna je akcija Austro-Ugarske učinila utisak, kao da je savez dobio putotinu. Ova akcija i ona austro-ugarskog ultimata od godine 1914. imaju nešto srodnoga. Protiv sporednjoj vlasti mora se već jednom energički nastupiti. Moramo ipak konačno izjaviti: nije Hertling koji vlasti, Ludendorff vlasta. I u belgijskom planu kritizira govornik nemačku vlast te vela, da

se moralo već pre i posve drugče govoriti. Matušno popuštanje ne može u teškoj gabi pomoći. Mora se desiti nešto velikoga. Ako nije vlast u stanju da to provede, ako nije dovoljno jaka, moramo joj navestiti rat. — Posle Scheidemanna izjavio se još nekoli govornici za potrebu jake unutarnje fronte.

* Evakuacija Alzacije i Lorene. Iz Berlina se službeno javlja: "U domovini kolaju zadnjih dana glasine, koje se bave ispravljanjem Alzacije-Lorene. K tome se saopćuje, da je samo dalekosežno pucanje na Metz i druge gradove, što se javilo već pre nekoliko dana, dalo povoda, da se poduzmu priprave za zaštitu života i pokretog imetka stanovnika, e bi se ta mesta mogla streljivo ispraviti, koja leže u dosegulj paljbe dalekosežnih neprijateljskih topova. Te priprave bile su započete i prema planu, sa svim obzirkama, koji se dadu sediniti s vojničkim potrebama izvršene i biće kasnije provedene."

"Rešavanje" jugoslavenskog pitanja.

Bec, 25. (D. u.) "Politische Rundschau" javlja: U jučerašnjem bečkom jutarnjem listovima saopćene informacije o većanjima o rešenju jugoslavenskog pitanja, pre svega o budućem državopravnom preuredjenju Bosne i Hercegovine trebaju se još ponuditi, da se stanovite važne točke postavi u pravo svetlo. Pre svega budi ustanovljeno, da je ministarstvo izvanjskih posala išlo samo za tim, da informuje štampu. Potlacen za dotičnu izjavu počeo je isključivo u činjenici, da je štampa nepriljekog inđemstva s veoma prozračnim tendencijama raširivala vest, da će Bosna i Hercegovina isčeznuti u kraljevini Ugarskoj, t. j. da će izgubiti svoju nacionalnu i političku samostalnost. Zato se čini i u našem političkom interesu nužnim, nastupiti proti krivoj glasini, da se spremi prisajedinjenje Bosne i Hercegovine Ugarskoj. U nekom prikazu zastupa se sledeći nazor: Budući da autonomija Bosne i Hercegovine ide u nekojim točkama dalje, nego li Hrvatske i Slavonije, bila bi i autonomna prava Hrvatske dolično proširena. To pitanje nije aktuelno. Ima se samo naznačiti, da Hrvatska stoji u drugom državopravnom odnosa prema Ugarskoj, nego li bi imala Bosna. Kako će to jednoč biti uredjeno, ne bi možda moglo dovesti do proširenja autonomije u Hrvatskoj, pitanje je to budućnosti, koja trenutačno stoji izvana diskusije. Napokon budi naglasom istaknuto, da sadašnji pregovori nisu dosad doveli ni do kakve odluke, već se nalaze u stadiju, gde su svi merodavni činitelji u stanju da zastupaju svoje stanovište s izgledom na uspeh.

Iz slavenskog sveta.

Iz Slovenije. Slovenski listovi pozivaju na čuvanje slovenske zemlje pred grabežljivim tuđincem. Koruški Nemci monopolizovali su svoje javno gospodarstvo u zemlji; sve akcije nose na-

glov "Korupki", no prema svom delovanju mogu se, kako veli koruški "Mir", nazvati "Svenemacki". Gospodarskom politikom hode da unište slovenskog kmeta u Koruškoj. Za rata ustanovili su "Kärntner Bank", koja nastoji da dopremi sav sejlački kapital u nemačke ruke. Sem toga osnovali su "Nemči društvo" "Kärntner Bodenvermittlung", čija je prava zadaca, urediti prodaju i kupnju zemljišta u Koruškoj tako, da će dolaziti slovenski posedi u nemačke ruke. Ta Koruška ili bolje svenemacka posredovaonica nije ništa drugo do li od vlaste koncesionovana "Südmärk" u zemaljskoj odori. — "Mir" pozivlje koruške Slovence, da sve pozive te koruške "Südmärke" pobacaju u vatru. Podobor "Narodnog veća", koji će se doskora ustanoviti za Korušku, bavice se poticanje tom stvari. Slovenske posuđnjice moraće u toj stvari uvek paziti, da zaštite imetak slovenskog kmeta. No i taj će nemački napadaj biti odbijen. Dugo, piše "Mir", čvrsto se nadamo, tako i tako ne će boj trajati, jer će ga dovršiti Jugoslavija!

Jugoslavenski pokret u Holandiji. "Slovenski Narod" donosi: "N. Rotterdamski Courant" piše 13. rujna: Opći i čim dalje silniji pokret između Jugoslavena u antantnim i neutralnim zemljama Evrope i Amerike načao je odziva takodjer u Holandiji, gde se osnovalo društvo, koje se oslanja o ovim načelima: Jugoslaveni (holandski Zvid-Slaven) su pod imenima Srbi, Slovenci i Hrvati (Serviers, Sloven en Kroaten) uistinu jedan jedini narod s jednim jedinim jezikom, koje je vezala jedna te ista istorija u srednjem veku. Broje 10 do 12 milijuna ljudi te prebivaju u kompaktnoj masi u kraljevini Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, u Banatu, Bački, Banovini (Basania?) Slavoniji, Hrvatskoj, Koroškoj, Stajerskoj, Kranjskoj, te delu Gorice i Trsta. Mnogobrojni begunci iz spomenutih pokrajina Austro-Ugarske osnovali su s drugim Jugoslavenima iz Srbije i drugih Jugoslavenskih krajeva društva, koja deluju za postignuće nezavisne Jugoslavenske države, koja bi obuhvaćala područje, gde bivaju Srbi, Slovenci i Hrvati. Tako su se takodjer u Holandiji, sastali prošle nedelje zastupnici u Haagu. (Tu su naime mnogobrojni rudokopci u Limburgiji, itd.) Osnovali su društvo, koje se prijavilo ka kraljevskom programu te proglašilo, da će sudelovati za oslobođenje jugoslavenskog naroda.

Tajna bežična postaja kod Praga. Nemci su opet pronašli Izdajstvo Čeha. Vele naime, da se negde u okolini Praga nalazi tajna bežična postaja, koja deluje samo noću, dok je kroz dan sakrivena. Tvrdi se, da su pronašle oblasti da bežični valovi dolaze u smeru iz Rijeka, gde je bežična postaja najbrže sakrivena u nekoj vili. Radl se najbrže za prenosnu postaju, usled čega biće teško je naći.

U skraćeno putovnice Macha i Kvapiju, iz Praga: Književnik Mach i nadređeni češkoga narodnoga divadla roslav Kvapiju su da kao zastupnici češkoga narodnog divadla putuju u Ljubljani, da prisluju otvorenju tamošnjega slovenskoga kazališta. Odahle su hteli, da posete takodjer Zagreb. Pško je redarstvo među njima uskratilo Macha i Kvapiju putovnice za putovanje u Hrvatsku. U luci nisu navedeni nikakvi uzroci. Kao što je poznato, nedavno su objavili proglašenje Kvapiju Reke.

Domaće vesti.

Našim čitateljima. Našim čitateljima može saopćiti, da su narodni ljudi osigurali opstanak šemu listu, koji će i nadalje izlaziti. Točnija obveštenja podaćemo u našem našem broju.

Upisivanje u hrvatsku pučku školu. Pull u ulici Cenide jeste ceo ove sedmice dne 23. do 28. rujna svaki dan od 9—12 sati i od 4—6 posle podne. Za sada će škola biti sa u ulici Cenide, a kasnije otvorit će usporednicu u Sijani. Roditelji imaju doprati decu i donebiti potvrdu zupnog ureda o danu rođenja deteta, svedodžbu cepljenja i zadnju školsku evidenciju. — U ulici Cenide otvorite se i zabavite u kojoj će se upisivati decu od navršene 3. do godine. Upisivanje usledjuje istodobno kao i pučku školu.

Hrvatsko učiteljsko društvo "Narodna Prosvjet za Istru u Pazinu" obdržavaće svoju glavnu skupštinu u školi na Veloj Učki, četvrtak 3. oktobra — u slučaju ružna vremena onoga dana — nedjeljne 6. oktobra o. g. u 10 sati pre podne, na kojeg članovi ujedno pozivaju. Odbor se odlučio Učku porodi poteškoća putovanja vlakom. Eda na dobu uzmogne naručiti dostatan broj obreda umoljavaju se svi, koji skupštini kane prisustvovati da se dopisnicom prijave kod društvenog predsednika u Roču ili kod blagajnice gdje Marije Kukelja u Kasivu.

Mali oglascnici

Kupila bi se ili bi se uzela u najam
decimaina tezulja sa utezima. Adresu podignuti kod uprave lista.

Dolje s oružjem.
Povest jednog života od Berte pl. Suttner, može se dobiti u pedružnici Jos. Krmatić, Pula, ulica Franje Ferdinanda br. 3.

Prei posredouni — Ženidbeni uragani Zagreb, IIlica 7. Imade na izbor iz vrlo otmenih i imućnih krugova boljih ženidbenih partija, obojeg spola. Informacije besplatne.

Oglasnici „Hrvatskom Listu“

Setite se Crvenog križa!

ZIVNOSTENSKA BANKA

PODRUZNICA U TRSTU, Via Ponte Rosso 7. Vlastita palata.

Dionička glavnica: K 120,000.000.—.

Obavlja SVE bankovne, burzovne i mjenjačne poslove najkulantnije.

Brzojavi: Živnostenska - Trst. — CENTRALA U PRAGU UTEMELJENA 1869.

PODRUZNICE: Bec, Brno, Budjejovice, Friedek-Místek, Karlovy Vary, Krakow, Lvov, Melnik, Mor.-Detava, Olomouc, Pardubice, Plesk, Praha, Prostejov, Rosice, Tábor.

Praško pismo.

Praga, 18. rujna 1918.

Nije moguće reći, da se u nas živelj pod dojmom poslednje austro-ugarske note ratujućim državama. Govorilo se o njoj pre, no što je bila razasla, očekivala se i nije mogla iznenaditi. Nije doduše iznenadila ni sadržajem. Poznamo već i suviše dobro konservativni nepromenljivi duh bečke i budimpeštanske gospode, — dogadjalo se na svetu bilo šta, njihove su bitosti kao stoljetni hrastovi, stoje i ne će se maknuli, dok ne dodje oluja, što će ih potresti... Austro-ugarski predlog, da se započnu pregovaranja bio je podan, a živi se i nadaje, kao i pred tim, kao da ne bi bilo učinjeno ništa. Beč — Pešta jest jedan svet, slavenski rod u ovoj hvalevrednoj monarhiji jest drugi, put njihov jest različit.

Beč je bio bombardovan samo letacima, no već je samo to bilo dostačno, da bogatašima udje strahu u kosti za njihove zaslужne živote i počeli su se seliti, no nipošto k svojim suplemenjacima, već k nenavijenim Česima. Hrle u Česku i prodavaju svoj imetak; u Beču nije nikad bilo na prodaju toliko kuća, koliko danas; zato se u Českoj ne prodaje ni kućica ni baščica. Vredno je spomenuti, da se u Olomouc prodavaju kuće — prodaju ih Nemci, a kupuju Česi.

Znakovi vremena na prvi pogled nezračni, no govore mnogo, baš tako, kao gorljivo traženje čeških papira. Nemačka je štampa, sto izlazi u Češkoj besna radi tih pojava, te denuncira, gde samo može, gorljivije nego pre. Poslednji put "Bohemia" je upozoravale redarstvene organe na "narodni porez", koji se sakuplja u češkim gradovima u korist narodnih svrha — ističući da se taj porez sabire istodobno s narodnim porezom, štono ga sabiru Čehoslovaci preko granica.

Zemaljsko gospodarsko veće počima već sa svojim delovanjem; moravski namesnik odvraća od ustrojenja zemaljske gospodarske komisije za Moravsku — ratni žitni zavod u Brnu ima, veli, za zadatak, da se brine za prehranu pučanstva, niko drugi — neka dakle cveta ihvarstvo i glad, posledica uzornog gospodarenja ratnih žitnih zavoda,

Zemaljska upravna komisija ima biti razdeljena na češku i nemačku. Neustavna institucija ima biti neustavnim sredstvima "reformovana". No niko si nezna savetu, kako da se to provede... U krvavom ozbiljnem vremenu, kad glad preti da izumru celi krajevi, Nemci u Austriji, "zaposleni su" reformskim sitnicama. Biće bi možda zanimljive prerediti koriske utrke u "Deutschbörmenu".

Češkog voća, što ga ove godine bila svā sili, tih je nestajalo i nestaje sa tržnicu, no ne gubi se u češkom kućanstvu, već se ga izvaja preko građevina Češke, glavno u Beču. U Češkoj stupa sad cena plodovina, no u Beču se voće najbolje vrsti prodaje uz maksimalne cene. I tako ide to sa svim. Sve iz Češke i Moravske u Beč, jer Bečlije hoće da jedu. Nemci razume se — imaju dragocenije želuce od Slavena, jer — po svoj prilici — imaju takodjer drugačiju — pamet.

U germanizatorske svrhe na Bljeništi kupuje se novčani doprinosi u Nemačkoj. Hoće da pokazuju valjda, kako si predstavljaju sporazumak češko-nemački: ugušenjem češkog življa.

Pesniku Otokaru Březini bilo je 13. rujna 50 godina. U tišini, od sveta odelenog moravskog seoca živi svojim plodnim blagoslovijenim životom jedan između najvećih svetskih pesnika. Sva češka stampa pozdravlja ga radosno. Umuknuo je, no prijatelji, koji ga potraže, koji put, vele, da radi na delu, koje će izći tek nakon rata. Utišinu smo sa pravom u najvećoj meri znatiželjni, kako je delovanje rat sa svojim krvavim dramama i tragedijama na duh tog ljubimca zemlje, brata svih živućih i neživućih stvari, na "mističara češkog lađanja" — kako ga nazvao literarni kritičar Arne Novák.